

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 342.51

DOI 10.33514/BK-1694-7711-2021-2(2)-191-194

Барыш Ферхат

К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университети, саясий-укуктук дисциплиналар
кафедрасы, аспирант

Барыш Ферхат

Аспирант, кафедра политико-правовых дисциплин, Бишкекский гуманитарный университет
им. К. Карасаева

Barysh Ferhat

Postgraduate student, Department of Political and Legal Disciplines, K. Karashev Bishkek
Humanitarian University

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖЕРГИЛИКТҮҮ КЕҢЕШТЕРДИН
ДЕПУТАТТАРЫН КАЙРА ШАЙЛОО БОЮНЧА ШАЙЛОО ӨНӨКТҮГҮН
ТАЛДОО**

**АНАЛИЗ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КАМПАНИИ
ПО ПОВТОРНЫМ ВЫБОРАМ ДЕПУТАТОВ МЕСТНЫХ КЕНЕШЕЙ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

**ANALYSIS OF THE ELECTION CAMPAIGN FOR THE
RE-ELECTION OF DEPUTIES OF LOCAL KENESHES OF THE KYRGYZ
REPUBLIC**

Аннотация: Макалада 2021-жылдын 11-июлунда Бишкек, Ош жана Токмок шаарларында Кыргыз Республикасынын жергиликтүү кеңештеринин депутаттарын кайталап шайлоону укуктук жөнгө салуу маселелери каралган. Кыргыз Республикасынын Жергиликтүү Кеңештеринин депутаттарын кайра шайлоо боюнча коомдук-саясий кырдаалга, шайлоо комиссияларынын ишине, шайлоочуларды каттоого, шайлоо өнөктүгүнө, добуш берүүнүн жүрүшүнө, добуш берүүнүн жыйынтыктарына, мыйзам бузууларга жана даттанууларга талдоо жүргүзүү, натыйжаларды чыгаруу кайра шайлоолор, көйгөйлөр жана аларды чечүүнүн жолдору.

Аннотация: В статье рассмотрено правовое регулирование повторных выборов депутатов Местных Кеңешей Кыргызской Республики 11 июля 2021 года в городах Бишкек, Ош и Токмок. Проведен анализ общественно-политической ситуации по повторным выборам депутатов Местных Кеңешей Кыргызской Республики, деятельность избирательных комиссий, регистрация избирателей, предвыборная кампания, процесс голосования, результаты голосования, нарушения и жалобы, подведение итогов повторных выборов, проблемы и пути их решения.

Abstract: The article considers the legal regulation of the repeated elections of deputies of local keneshs of the Kyrgyz Republic on July 11, 2021 in the cities of Bishkek, Osh and Tokmok. The analysis of the socio-political situation on the repeated elections of deputies of Local Keneshes of the Kyrgyz Republic, the activities of election commissions, voter

registration, election campaign, voting process, voting results, violations and complaints, summing up the results of repeated elections, problems and ways to solve them.

Негизги сөздөр: депутаттарды шайлоо, жергиликтүү кеңештер, кайра шайлоо, каттоо, партиянын талапкерлери, добуш берүү процесси, шайлоо алдындагы кампания, добуш берүүнүн натыйжалары, бузуулар, даттануулар, шайлоочулар.

Ключевые слова: выборы депутатов, местные кенешы, повторные выборы, регистрация, кандидаты партий, процесс голосования, предвыборная кампания, результаты голосования, нарушения, жалобы, избиратели.

Keywords: elections of deputies, local councils, repeat elections, registration, candidates of parties, voting process, election campaign, voting results, violations, complaints, voters.

2021- жылдын 11- апрелинде жергиликтүү кеңештерге, анын ичинде 28 шаардык кеңешке депутаттарды шайлоо болуп өттү. Алардын 25инде шайлоо өттү деп таанылды. Бишкек, Ош жана Токмок шаарларында шайлоонун натыйжалары көптөгөн мыйзам бузуулардан улам жараксыз деп табылып, кайрадан шайлоо өткөзүүгө чечим кабыл алынды. Көрсөтүлгөн көйгөйлөргө жана кыска мөөнөттөргө карабастан, шайлоо, шайлоо мыйзамдарынын ченемдерине ылайык уюштурулган. Бирок, добуштарды сатып алуу жана административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануу сыяктуу манипуляциялар ушул шайлоолордо кайталанды, андан тышкары, жашыруун формаларды кабыл алып, шайлоонун натыйжаларына таасирин терс тийгизип, көптөгөн маселелерди жаратты.

Шайлоо алдындагы үгүт, коомдук байкоочулардын айтымында, мурунку шайлоо кампанияларына салыштырмалуу пассивдүү болгон. Саясий партиялардын да, шайлоочулардын да активдүүлүгүнүн төмөндөшү белгиленди. Белгилей кетсек, укук коргоо органдары шайлоо мыйзамдарын мүмкүн болуучу бузуулар жөнүндө келип түшкөн сигналдарга активдүү жооп кайтарышкан, ал эми бир катар учурларда мүмкүн болгон укук бузуулар фактыларын өздөрү түздөн-түз аныкташкан.

Көз карандысыз байкоонун маалыматтарына ылайык, айрым жол-жоболорду бузган учурларды кошпогондо, добуш берүү күнү мыйзамдарга ылайык өттү.

Коомдук байкоочулардын добуш берүү күнү участкаларда добуш берүү жайынын ачылышы анча-мынча жол-жоболук бузуулар менен мыйзамдарга ылайык өз убагында жана салыштырмалуу мыйзам бузуулар аз экендигин белгилешти.

Добуш берүү процесси мыйзамга ылайык тынч өттү, бирок айрым учурларда добуш берүүнүн купуялуулугун бузуу жана техникалык үзгүлтүктөр болду.

Коомдук байкоочуларга кысым көрсөтүү учурлары тынчсызданууну жараткан, мында бул көрүнүш бир шайлоо кампаниясынан экинчисине кайталанган.

Бардык аймактык шайлоо комиссияларында жыйынтыктарды чыгаруу процесси мөөнөттөрдү сактоо менен өттү.

Байкоо жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча Бишкек жана Ош шаарларында жыйынтыктарды чыгаруу бардык даттануулар жана арыздар каралгандан кийин мыйзамга ылайык өттү. Бирок Токмок шаарында Аймактык шайлоо комиссиясы тарабынан даттанууларын кароо процесси кабыл алынып жаткан чечимдердин мыйзамдуулугу боюнча маселелерди жаратат, алардын бир бөлүгү Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жокко чыгарылган, бул өз кезегинде Токмок Аймактык шайлоо комиссиясы экинчи жолу таркатылышына алып келген.

Ошентип, Бишкек, Ош жана Токмок шаардык кеңештерине кайра шайлоо жалпысынан мөөнөттөрдү сактоо менен жана мыйзамдарга ылайык өттү. Өткөн шайлоо кампаниясы шайлоо процессинин ар кандай катышуучулары тарабынан шайлоого кайдыгерлик маанайда өттү. Айрым саясий партиялар дагы бир жолу башка бир катар саясий партиялардын административдик ресурсун сатып алуу жана кыянаттык менен пайдалануу себебинен шайлоонун жыйынтыгын таануудан баш тарткан, ошондой эле өткөн шайлоо учурунда укук бузууларга шектелген айрым талапкерлер катталган кырдаал кайталанды деп эсептешет.

Жалпысынан бул мезгилди мүнөздөгөн Жергиликтүү Кеңештерге шайлоолор республика үчүн оор коомдук-саясий кырдаалда өттү.

Жай мезгилине, пандемияга, экономикалык маселелерге байланыштуу жана башка себептерден тышкары, шайлоочулардын көпчүлүк бөлүгү төмөнкү себептерден улам катышпашы мүмкүн деп эсептешет коомдук байкоочулар:

- * үгүт мезгилинде саясий партиялардын жигердүүлүгүнүн төмөндүгү;
- * үгүт мезгилиндеги саясий партиялардын программаларынын так жана чечкиндүү маселелеринин жоктугу;
- * шайлоочулар үчүн саясий партиялар тарабынан талапкерлердин тизмесин түзүүнүн ачык эмес жана түшүнүксүз практикасы, буга байланыштуу шайлоочуларга шайлоо маселесин чечүү кыйына турат;
- * саясий партиялардын шайлоочулардын көпчүлүгүн шаардык кеңештерге кайрадан шайлоого катышууга кызыктыра албагандыгы;
- * шайлоочулардын көпчүлүк бөлүгү талапкерлер жана ири финансылык ресурстарга ээ партиялар гана депутаттык мандаттарды ала алат деп эсептегенде, добуш берүүнүн натыйжаларына финансылык ресурстардын таасири;
- * акыркы 10 айда төрт шайлоо кампаниясы жана эки референдум өткөндүгүнө байланыштуу шайлоочулардын шайлоодон чарчоосу;
- * шайлоочулардын белгилүү бир бөлүгүнүн алардын добуштары эч нерсени чечпейт деген пикири жана башкалар.

Ушул себептерден улам Жергиликтүү Кеңештерге шайлоолорчулардын аз келиши, граждандык жоопкерчилигине кайдыгер карашына алып келет.

Кыргыз Республикасынын Жергиликтүү Кеңешине депутаттарды кайра шайлоо укук мамилелерин жөнгө салууда ченемдик укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү киргизүү боюнча сунуштар:

- жергиликтүү шаардык кеңештердин депутаттарын шайлоону өткөрүүдө шайлоо чегинин өлчөмүн кайра карап чыгуу;
- коомдук байкоочуларга шайлоо комиссияларынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздигине), анын ичинде добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо боюнча чечимдерге даттануу укугун берүү;
- шайлоо талаштарын кароого ыйгарым укуктуу субъекттер тарабынан келип түшкөн арыздарды, кайрылууларды, даттанууларды кароонун белгиленген мөөнөттөрүн сактабагандыгы үчүн жоопкерчиликти белгилөө;
- шайлоо мыйзамдарын бузууларга ачык, ачык-айкын жана объективдүү жооп берүү жана кароо маселелери боюнча аймактык жана участкалык шайлоо комиссиялары менен ишти күчөтүү;

- шайлоо мыйзамдарын бузуунун тигил же бул түрлөрү үчүн жоопкерчиликке тартуунун бир түрдүү практикасын иштеп чыгууга;
- шайлоонун натыйжалары жараксыз деп табылган партияны алып салуу жөнүндө норманы мыйзамда кароо.

Колдонулган адабияттар:

1. https://talapker.shailoo.gov.kg/ru/election/14/kenesh_gor/5/party/48/finance/

References:

2. https://talapker.shailoo.gov.kg/ru/election/14/kenesh_gor/5/party/48/finance/

УДК 342.51

DOI 10.33514/ВК-1694-7711-2021-2(2)-194-198

Барыш Ферхат

К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университети, саясий-укуктук дисциплиналар кафедрасы, аспирант

Барыш Ферхат

Аспирант, кафедра политико-правовых дисциплин, Бишкекский гуманитарный университет им. К. Карасаева

Barysh Ferhat

Postgraduate student, Department of Political and Legal Disciplines, K. Karasaev Bishkek Humanitarian University

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖЕРГИЛИКТҮҮ КЕҢЕШТЕРДИН
ДЕПУТАТТАРЫН ШАЙЛОО БОЮНЧА ШАЙЛОО ӨНӨКТҮГҮН КАРЖЫЛООНУН
МОНИТОРИНГИ**

**МОНИТОРИНГ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КАМПАНИИ ПО
ВЫБОРАМ ДЕПУТАТОВ МЕСТНЫХ КЕНЕШЕЙ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
MONITORING OF THE FINANCING OF THE ELECTION CAMPAIGN FOR THE
ELECTION OF DEPUTIES OF LOCAL KENESHES OF THE KYRGYZ REPUBLIC**

Аннотация: Бул макалада 2021-жылдын 11 апрелинде болгон Кыргыз Республикасынын жергиликтүү кеңештеринин депутаттарын шайлоонун шайлоо өнөктүгүн каржылоого мониторинг жана талдоо жүргүзүлгөн, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жергиликтүү кеңештеринин депутаттарынын шайлоо фонддорун түзүү булактары каралган.

Аннотация: В статье проведен мониторинг и анализ финансирования избирательной кампании выборов депутатов местных кеңешей, а также источники формирования избирательных фондов депутатов местных кеңешей Кыргызской Республики от 11 апреля 2021 года.

Annotation: The article provides monitoring and analysis of the financing of the election campaign for the election of deputies of local keneshes, as well as sources of formation of election funds of deputies of local keneshes of the Kyrgyz Republic dated April 11, 2021.